

Nr 112.

Ankom till Riksdagens kansli den 6 maj 1913 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner om anslag till inköp av ett inom Eslöv beläget område och detsammes avskiljande såsom nationalpark.

(1:a Avd.)

I tvenne inom Riksdagen väckta likalydande, till jordbruksutskottets förberedande handläggning remitterade motioner, nr 45 i Första kammaren av friherre *Trolle* och nr 152 i Andra kammaren av herr *Säfstrand*, har anförts och hemställts följande:

»På olika platser inom vårt land har, sedan lagarne om skydd för naturminnesmärken och om nationalparker trädde i kraft, områden av särskilt framstående naturhistorisk eller eljest naturvetenskaplig betydelse avskilts för att enligt ovannämnda lagar skyddas för åverkan. Huvudsakligast torde detta dock ha ägt rum i norra och mellersta Sverige, under det att den sydligare delen av landet ännu är ganska vanlottad i detta hänseende, oaktat där ingalunda saknas platser, väl värda att åtnjuta ett dylikt skydd.

Av sådana platser befinner sig en, som på ett ganska begränsat område ger en synnerligen värdefull bild ur ett viktigt skede av den skånska jordens historia liksom av det mänskliga kulturarbetets allt övervinnande kamp mot de svårigheter, naturen lägger i dess väg, inför faran att, om icke åtgärder under den närmaste tiden vidtagas för dess bevarande, inom kort helt och hållet förändra karaktär.

Området är nämligen beläget inom gränserna för staden Eslövs stadsplan, och, då i närheten av detsamma den ena tomten efter den andra försäljes till bebyggande, så skall det, därest ingenting göres för

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 10 saml. 63 häft. (Nr 112—114.) 1

att förhindra att så sker, om några år vara ett helt vanligt byggnads-kvarter i stadens utkant.

Av en intresserad geolog, rektor O. Bobeck vid Eslövs folkhögskola, samt av professor A. Hennig, som undersökt platsen, uppmärksamgjord på faran, har nu Skånes Naturskyddsförening i skrivelse till Eslövs stadsfullmäktige hemställt att ifrågavarande område måtte reserveras som skyddsområde, likställt med nationalpark. Oaktat området på grund av de tätt intill varandra liggande moränblocken icke lämpar sig som promenadplats och sålunda icke kan tänkas fylla något stadens behov av en park i vanlig bemärkelse, så har dock stadsfullmäktige i Eslöv med erkännansvärd pietet för själva ändamålet, bevarandet av ett naturminnesmärke av oersättligt värde, anslagit 6,000 kronor till områdets inköpande. Ägarne äro emellertid icke villiga att avstå detsamma för lägre belopp än 18,000 kronor, för vilket pris det lämnats på hand under ett halvt år. Återstår alltså 12,000 kronor.

Nu framgår av bifogade intyg — rektor Bobecks skrivelse, Skånska Naturskyddsföreningens skrivelse samt utlåtanden av d:r Leonard Holmström å Vilan och professorerna Gerhard De Geer, A. G. Nathorst, Gunnar Andersson och Joh. Chr. Moberg — att det till inköp föreslagna området förutom sitt värde som naturminnesmärke även, på grund av sin instruktiva beskaffenhet och sitt från Lund lätt tillgängliga läge, är av stor betydelse för den geologiska undervisningen vid universitetet. Här föreligger alltså ett verkligt statsintresse i att ifrågavarande område blir avskilt och skyddat, och då den enskilda offervilligheten icke kan tänkas till någon större del bidra härtill, så finnes ingen annan utväg än att staten träder emellan till fyllande av beloppet.

I anslutning till ovanstående och med stöd av här bifogade utdrag av Eslövs stadsfullmäktiges protokoll samt förutnämnda skrivelser och utlåtanden får jag alltså hemställa, att Riksdagen ville besluta att anslå ett belopp av 12,000 kronor till inköp av det inom Eslöv belägna, såsom naturminnesmärke betecknade området samt avskilja detsamma som nationalpark.»

Beträffande av motionärerna åberopade handlingar tillåter sig utskottet hänvisa till de vid motionen fogade bilagorna.

Utskottet.

Utskottet erkänner för sin del till fullo betydelsen av att vissa områden, vilkas bevarande i deras nuvarande skick är av särskilt naturhistoriskt eller naturvetenskapligt intresse, avskiljas för att enligt de av motionärerna åberopade författningarna skyddas för åverkan. Vad statens

besittningar angår hava ock under de senare åren för sådant ändamål åtskilliga områden avsatts såsom nationalparker.

Emellertid håller utskottet före, att, där dylika områden befinna sig i enskild ägo, desammas avskiljande såsom nationalparker i regel bör kunna ske utan uppoffring från statens sida, särskilt som inom de olika länen i allmänhet finnas naturskyddsföreningar, vilka just hava till uppgift att tillvarataga och bereda skydd åt naturminnesmärken. För denna uppfattning synes jämväl tala den omständigheten, att de områden, vilka ifrågasatts till nationalparker, oftast ägt i och för sig ett ringa värde och varit mera avsidet belägna.

Fall kunna dock finnas då, enligt utskottets förmenande, det för staten bör framstå såsom en plikt att träda emellan för beredande av skydd åt områden av nu ifrågavarande slag även för det fall, att områdena befinna sig i enskild ägo. Om nämligen ett dylikt område av särskilt framstående naturvetenskaplig betydelse på grund av sin belägenhet eller andra omständigheter betingar så högt pris, att dess förvärvande för nu avsett ändamål icke kan på enskild väg åstadkommas och områdets bevarande måste anses vara av synnerlig vikt för det allmänna, synes hinder icke böra möta att bidrag från statens sida lämnas till inköp av området.

Ett sådant undantagsfall anser utskottet föreligga beträffande det nu ifrågavarande området, som på grund av sin närbelägenhet till ett stadssamhälle betingar ett jämförelsevis högt pris. Visserligen hava stadsfullmäktige i Eslöv efter framställning av provinsens naturskyddsförening för områdets förvärvande anvisat 6,000 kronor, varjämte, enligt vad utskottet under hand inhämtat, på enskild väg insamlats omkring 3,000 kronor, men ännu återstår halva köpeskillingen eller 9,000 kronor, vilket belopp icke synes kunna på enskild väg anskaffas. För att icke de ansträngningar, som sålunda gjorts för att för framtiden bevara det enligt flera vetenskapsmäns enstämmiga utsago synnerligen betydelsefulla området, må vara förgäves, synes det utskottet riktigt, att staten här träder emellan och tillskjuter de för områdets förvärvande ännu felande medlen. Ett ytterligare skäl härför finner utskottet i den av professorn vid Lunds universitet Joh. Chr. Moberg framhållna synpunkten, att det för den geologiska undervisningen skulle vara till stor fördel, om detta instruktiva och från Lund lätt tillgängliga område alltjämt kunde bevaras för en av odling eller bebyggande vållad åverkan.

För beredande jämväl av behörigt yttre skydd åt området har inom utskottet ifrågasatts, huruvida icke såsom villkor för bidrag från statens sida möjligen borde fästas det villkor, att staden Eslöv ikläder

sig skyldighet att för framtiden ej mindre hålla området inhägnat än även vaka över att åt detsamma beredes lagenligt skydd. Utskottet anser emellertid, att åt Kungl. Maj:t bör överlämnas bestämmandet härav liksom av de övriga villkor, som kunna finnas lämpliga och bland vilka enligt utskottets åsikt särskilt bör intagas, att det förvärvade området skall bliva statens egendom.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning av förevarande motioner, må såsom bidrag till inköp av ifrågavarande inom staden Eslöv belägna, å särskild karta betecknade område å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 9,000 kronor att utgå under de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis under år 1913 av tillgängliga medel låta utanordna beloppet.

Stockholm den 6 maj 1913.

På jordbruksutskottets vägnar:

GÖSTA TAMM.

Närvarande: herrar Tamm, Odelberg, frih. De Geer, Paulson, Fahlén, Pers, Ericsson, Lundell, Nilsson i Kabbarp, Kronlund, Linders, Hellström, greve Wachtmeister, Lundström, Ekerot och Bosson.

Reservationer:

av herrar *A. Pers*, *P. Hellström* och *A. L. Lundström*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet erkänner för sin del till fullo betydelsen av att vissa områden, vilkas bevarande i deras nuvarande skick är av särskilt naturhistoriskt eller naturvetenskapligt intresse, avskiljas för att enligt de av motionärerna åberopade författningarna skyddas för åverkan. Vad statens besittningar angår hava ock under de senare åren för sådant ändamål åtskilliga områden avsatts såsom nationalparker.

Beträffande nu ifrågavarande område, vilket befinner sig i enskild ägo, finner utskottet emellertid, att anspråk skäligen icke kunna framställas på att staten skall vidkännas uppoffringar för detsammes avskiljande såsom naturskyddsområde. För möjliggörande av motionens syfte har nämligen provinsens naturskyddsförening redan vidtagit åtgärder för förvärvande av området samt i sådant hänseende dels förmått stadsfullmäktige i Eslöv att för inköp därav anvisa 6,000 kronor, dels ock, enligt vad utskottet under hand inhämtat, på enskild väg insamlat omkring 3,000 kronor, motsvarande sammanlagt hälften av den för området i dess helhet betingade köpeskillingen. Vid sådant förhållande finner utskottet anledning icke föreligga för staten att träda emellan för att möjliggöra förvärvandet av ett jämförelsevis dyrbart område, så mycket mindre som av utredningen i ärendet icke framgår, huruvida området i fråga oundgängligen behöver i sin helhet reserveras såsom nationalpark eller huruvida icke möjligen allenast en del därav, exempelvis hälften, må anses vara för ändamålet tillfyllest, för vilket senare fall det vill synas, som om några ytterligare medel, utöver de redan tillgängliga, icke skulle vara behövliga för bildandet av den ifrågasatta nationalparken.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motioner icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda»;

samt av herrar *A. T. Odelberg*, *A. H. Fahlén*, *Aaby* *A. W. Ericsson* och *A. H:son Wachtmeister*.